

De bankschroef

(La Morsa)

Toneelspel in één bedrijf

door

LUIGI PIRANDELLO

vertaling

Otto Plat

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **DE BANKSCHROEF - LA MORSA** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **LUIGI PIRANDELLO** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: 1998 © by Luigi Pirandello
Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363
1800 AJ Alkmaar
Telefoon 072 - 5112135
Website: www.ibva.nl
Email: info@ibva.nl
ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **4** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten
van u te claimen, of te innen.**

PERSONEN:

ANDREA FABBRI

GIULIA, zijn vrouw

ANTONIO SERRA, advocaat

ANNA, dienstmeisje

PLAATS VAN HANDELING:

Een dorp in de provincie, ergens in het zuiden van Italië.

TIJD VAN HANDELING:

Omstreeks 1900

DECOR:

Het toneel stelt voor de op de eerste etage gelegen woonkamer in het huis van Andrea Fabbri. Midden fond een deur die naar de hal leidt. In de linkerzijwand eveneens een deur, in de rechterzijwand twee ramen.

Als het doek opgaat, staat Giulia met haar rug naar het publiek bij het achterste raam naar buiten te kijken. Na een ogenblik doet zij, kennelijk verrast, een pas achteruit, draait zich om, legt haarhandwerkje op een tafeltje rechtsvoor, gaat over naar links, sluit snel maar behoedzaam de deur en loopt dan naar de haldeur.

Anton Serra midden op.

GIULIA (*omhelst hem; zacht, gelukkig*): Ben je er nu al?

ANTONIO (*maakt zich van haar los*): Niet doen!

GIULIA: En alleen? Waar is Andrea?

ANTONIO (*in gedachten*): Ik ben eerder teruggekomen.... Vannacht.

GIULIA: Waarom?

ANTONIO (*geprikkeld*): Onder een voorwendsel... Overigens was het nog waar ook. Ik moest vanochtend vroeg op kantoor zijn.

GIULIA: Daar heb je me niets van gezegd... Je had me toch bericht kunnen sturen? (*Antonio kijkt haar zwijgend aan*) Wat is er gebeurd?

ANTONIO (*zacht, maar bevend van opwinding*): Wat er gebeurd is? Ik ben bang dat Andrea iets gemerkt heeft.

GIULIA (*zeer ontsteld*): Hoe kom je daarbij? Heb je je verraden?

ANTONIO: Ik niet. Maar àls hij het weet... dan hebben we ons allebei verraden.

GIULIA (*a.b.*): Hier?

ANTONIO: Ja. Toen hij de trap afging, je weet nog wel, hij liep voorop met de koffer... Jij stond hier boven met de kandelaar om bij te lichten. En toen ik je passeerde... Mijn God... Hoe kan een mens zo stom zijn!

GIULIA (*a.b.*): Heeft hij ons gezien?

ANTONIO: Het leek mij, dat hij zich omdraaide, terwijl hij de trap afliep.

GIULIA: Mijn God, mijn God! En ben je gekomen om me dat te vertellen?

ANTONIO: Is jou niets bijzonders opgevallen?

GIULIA: Mij? Absoluut niets. Maar waar blijft Andrea? Waar is hij?

ANTONIO: Zeg eens.... Was ik al op de trap, toen hij je riep?

GIULIA: En naar me wuifde? Maar toen was hij toch al in de vestibule?

ANTONIO: Nee daarvoor! Daarvoor!

GIULIA: Maar als hij ons gezien had...

ANTONIO: Als het zo is, dan toch maar in een schim.

GIULIA: En hij heeft je eerder terug laten gaan! Hoe is dat mogelijk? Weet je zeker, dat hij je niet onmiddellijk achterna gekomen is?

ANTONIO: Heel zeker. Dàt weet ik zeker, want voor elven komt er geen trein. (*kijkt op zijn horloge*) Maar hij kan nu elk ogenblik hier zijn. En zo lang zweven wij in onzekerheid, als boven een afgrond...

GIULIA: Hou op! Zwijg in 's hemelsnaam! Kalmeer een beetje. Vertel me alles. Wat heeft hij gedaan? Ik wil alles weten.

ANTONIO: Wat moet ik je vertellen...? In een dergelijke situatie hoor je toch in elk woord een toespeling... Elke blik heeft iets te betekenen... iedere intonatie...

GIULIA: Rustig... rustig...

ANTONIO: Ja, rustig, rustig! Gemakkelijk gezegd! (*beheerst zich na een korte pauze*) Kun je je nog herinneren... Voordat we vertrokken, hebben we nog van gedachten gewisseld over die verdomde zaak waarvoor we naar de stad moesten... Hij heeft zich daarbij tamelijk opgewonden...

GIULIA: Ja, en?

ANTONIO: Zodra we buiten waren, zei hij plotseling geen woord meer. Hij liep naast me met een somber gezicht en zijn hoofd gebogen. "Hij heeft iets gemerkt", dacht ik. Ik kreeg het warm en koud tegelijk... Plotseling zei hij, heel normaal en onschuldig: "Triest, hm, als je 's avonds moet vertrekken... als je 's avonds je huis moet verlaten ..."

GIULIA: Heeft hij dat gezegd?

ANTONIO: Ja. En hij was kennelijk met zijn gedachten bij degenen die achterbleven. En toen zei hij iets, waardoor het koude zweet mij uitbrak... Hij zei: "Afscheid te moeten nemen... bij het licht van een kaars... op de trap..."

GIULIA: O! En hoe heeft hij dat gezegd?

ANTONIO: Op dezelfde manier, heel gewoon. Ik weet het niet. Daar steekt toch niets achter! Hij had het over de kinderen, die hij slapend in hun bedjes had achtergelaten... maar niet met die natuurlijke warmte, die je vertrouwen inboezemt... En hij had het ook over jou.

GIULIA: Over mij?

ANTONIO: Ja. Maar daarbij keek hij me aan.

GIULIA: Wat zei hij?

ANTONIO: Dat je veel van je kinderen houdt.

GIULIA: Verder niets?

ANTONIO: In de trein begon hij weer over het proces te praten... Hij vroeg me, of ik advocaat Gorri kende. Ah... en hij wilde weten, of hij getrouwd was. En toen lachte hij. Dat nou bijvoorbeeld deed helemaal niets ter zake... Of lag het aan mij, dat ik...?

GIULIA (*snel*): Stil!

ANNA (*midden op*): Neemt u me niet kwalijk, mevrouw. Zal ik nu de kinderen gaan halen?

GIULIA: Ja.... Of..... wacht nog even.

ANNA: Komt mijnheer vandaag niet thuis? De wagen is al naar het station.

ANTONIO (*kijkt op zijn horloge*): Het is even over elf.

GIULIA: O! Zo laat al? (*tot Anna*) Wacht nog maar even. Ik waarschuw

je wel.

ANNA: Ja, mevrouw. Ik zal intussen de tafeldekken. (af)

ANTONIO: Hij kan elk ogenblik hier zijn.

GIULIA: En jij kunt me niets zeggen... Je hebt op geen enkele manier zekerheid kunnen krijgen...

ANTONIO: Toch wel. Dat hij heel goed simuleert, als hij ons werkelijk verdenkt.

GIULIA: Hij? Andrea, die zo impulsief is?

ANTONIO: Ja, inderdaad...! Of zie ik door mijn achterdocht de dingen niet meer in hun ware proporties? Dat zou toch kunnen? Weet je... af en toe had ik de indruk, dat hij met wat hij zei, iets bedoelde. Maar onmiddellijk zei ik dan weer tegen mijzelf: "Je bent gewoon bang!" Ik heb hem onafgebroken geobserveerd, heel nauwkeurig: hoe hij me aankeek, hoe hij met me sprak. Je weet immers, dat hij in het algemeen tamelijk zwijgzaam is, maar je had hem deze drie dagen mee moeten maken! Dikwijls zei hij lange tijd geen woord en was hij erg onrustig... Maar steeds begon hij dan daarna weer over het proces... "Heeft hij daarover zitten peinzen," vroeg ik me dan af, of over iets anders? Misschien praat hij nu alleen maar zo om zijn verdenking voor mij te verbergen... Eén keer dacht ik zelfs, dat hij mij geen hand wilde geven. Hij moet gezien hebben, dat ik hem mijn hand toestak. Hij was verstrooid en op de ochtend van ons vertrek gedroeg hij zich uitgesproken merkwaardig. Na een paar passen riep hij mij terug. "Hij heeft er spijt van", dacht ik onmiddellijk. En hij zei inderdaad: "Ach, neem me niet kwalijk. Ik heb vergeten je een hand te geven, maar dat heeft niets te betekenen!" En toen begon hij weer over jou te praten, over jullie huis... schijnbaar zonder bijbedoeling, heel gewoon... Maar ik had voortdurend de indruk, dat hij het vermeed om me aan te kijken. Vaak herhaalde hij bepaalde opmerkingen zonder enig verband drie, viermaal, alsof hij met zijn gedachten ergens anders was. En terwijl hij over volkomen onbelangrijke dingen sprak, wist hij het gesprek plotseling weer op jou en de kinderen te brengen. En dan stelde hij mij een of andere vraag. Was dat een heel geraffineerde tactiek? Wie zal het zeggen? Misschien hoopte hij mij op die manier te overrompelen. En dan lachte hij... maar met een boosaardig genoeg in zijn ogen.

GIULIA: En jij?

ANTONIO: O, ik ben doorlopend op mijn quivive geweest.

GIULIA: Hij zal gemerkt hebben hoe achterdochtig je was!

ANTONIO: Als hij ons verdenkt, beslist... ja!

GIULIA: En dan zal zijn verdenking nog sterker geworden zijn Verder! Anders nog iets?

ANTONIO: Ja. De eerste nacht in het hotel - hij stond er op dat we een

tweepersoonskamer zouden nemen - toen we al een hele tijd in bed lagen... merkte hij, dat ik niet sliep. Dat wil zeggen: hij vermoedde het, want het was natuurlijk donker... En nu moet je je voorstellen... Ik lag daar roerloos... met hem in dezelfde kamer en bovendien voortdurend met de gedachte, dat hij misschien alles wist... Stel je dat eens voor! Ik lag daar in het donker met wild opengesperde ogen er op te wachten... wie zal het zeggen... dat ik me zou moeten verdedigen... Opeens hoor ik hem in die stilte duidelijk zeggen: "Je slaapt niet!"

GIULIA: En jij?

ANTONIO: Niets. Ik heb geen antwoord gegeven. Ik heb gedaan, alsof ik sliep. Kort daarna herhaalde hij: "Je slaapt niet!" Toen vroeg ik: "Zei je wat?" En hij: "Ja... Ik wilde weten, of je sliep." Maar zijn "Je slaapt niet!" was beslist geen vraag geweest. Hij had het gezegd op een toon, alsof hij wist, dat ik niet sliep, dat ik niet slapen kon. Begrijp je? Zo heb ik het in elk geval gevoeld.

GIULIA: Is dat alles?

ANTONIO: Dat is alles. Ik heb twee nachten geen oog dichtgedaan.

GIULIA: En daarna? Is hij steeds zo tegen je geweest?

ANTONIO: Ja. Doorlopend.

GIULIA: Hij, en op zo'n manier simuleren... Als hij ons had gezien...

ANTONIO: In elk geval heeft hij zich omgedraaid, toen hij de trap afgang...

GIULIA: Maar hij heeft absoluut niets gezien! Of...?

ANTONIO: Dat weten we niet zeker...

GIULIA: Ook al weten we het niet zeker... Jij kent hem niet! Hij zou zich nooit zo kunnen beheersen, dat je niets aan hem merkt! Wat weet jij eigenlijk van hem? Niets! Laten we aannemen, dat hij gezien heeft dat je je naar mij over boog, toen je mij passeerde... Maar als ook maar de geringste verdenking bij hem was opgekomen, dat je mij gekust had, dan was hij teruggekomen. Beslist! Moet je je eens indenken, wat een figuur we dan geslagen zouden hebben! Nee, geloof me, nee! Dat is uitgesloten. Je bent eenvoudig bang geweest, dat is alles... Andrea heeft geen enkele reden om ons te verdenken. Je hebt je tegenover mij altijd heel ongedwongen gedragen... ook als hij er bij was!

ANTONIO: Ja, maar een verdenking kan ontstaan van het ene ogenblik op het andere. Dan krijgen duizend kleine dingen, die je anders nauwelijks opvallen, een betekenis. Elke aanwijzing wordt een bewijs en de twijfel wordt zekerheid. Daar ben ik bang voor.

GIULIA: We moeten voorzichtig zijn...

ANTONIO: O? Zo opeens! Dat heb ik je altijd al gezegd.

GIULIA: En ga je me dat nu verwijten?

ANTONIO: Ik verwijt je niets! Maar heb ik het je niet duizend maal

gezegd? Wees voorzichtig!... En jij...

GIULIA: Ja ja...

ANTONIO: Ik weet niet, hoe je nog één gelukkig ogenblik zou kunnen beleven, als je merkt, dat je betrappt bent... en op zo'n manier... Om niets... Door een dwaze onvoorzichtigheid... zoals drie dagen geleden... toen jij...

GIULIA: Ja, altijd ik...

ANTONIO: Als het niet om jou was...

GIULIA (*ironisch*): Ja, je bent bang

ANTONIO: Bedoel je, dat we er blij mee moeten zijn... jij en ik? Jij vooral! (*pauze; loopt de kamer op en neer, blijft dan staan*) Bang! Geloof je niet, dat ik daarbij ook aan jou denk? Bang? Als je dat denkt... (*pauze; loopt weer de kamer op en neer*) We zijn te zorgeloos geweest, dat is het...! En het wordt me nu pas duidelijk, hoe onvoorzichtig en onbezonnen we ons dikwijls gedragen hebben... en ik vraag me af, hoe het mogelijk is, dat hij tot nu toe niets gemerkt heeft! Waarom niet? We hebben elkaar hier bemind - onder zijn ogen, kun je wel zeggen! We hebben alles, de kleinste gelegenheid, gebruikt... of, hij nu voor een poosje weg moest, of terwijl hij er bij was... Tekens... blikken... Als dwazen...

GIULIA (*na een pauze*): En dat verwijt je mij nu? Dat kan ik me voorstellen. Ik heb de man bedrogen die mij vertrouwde... meer dan zichzelf... Ja, ik ben schuldig... inderdaad. Ik in de eerste plaats.

ANTONIO (*kijkt haar aan, blijft staan, maar begint dan weer op en neer te lopen; stroef*): Zo heb ik dat niet bedoeld.

GIULIA: O jawel... ik weet het. Je zou er zelfs nog aan toe kunnen voegen, dat ik van huis weggelopen ben om er met hem vandoor te gaan en dat het van mij uitging, omdat ik van hem hield. En nu heb ik hem met jou bedrogen! Je hebt gelijk, als je me nu veroordeelt... volkomen gelijk! (*loopt opgewonden op hem toe*) Maar luister goed! Ik ben er met hem vandoor gegaan, omdat ik van hem hield, en niet om in een ander huis dezelfde verveling en dezelfde welstand te vinden. Dat had ik immers, dus daarom had ik niet met hem weg hoeven te gaan... Maar hij, die serieuze, bezadigde man moest zich tegenover de mensen rechtvaardigen om zijn lichtzinnigheid... tja!... want hij had een dwaasheid begaan. Dus alles moest zo snel mogelijk weer in het reine gebracht worden... onmiddellijk! En op wat voor een manier...! Hij stortte zich in het werk om mij een mooi huis en een aangenaam leven te bezorgen... Hij heeft gezwogen als een koelie en zijn gedachten waren doorlopend bij zijn werk. Van mij verlangde hij alleen maar, dat ik zijn werklust en zijn integriteit waardeerde en dat ik hem daar dankbaar voor was. Nou ja... ik had het slechter kunnen treffen.

Hij was een eerlijk mens en hij heeft ervoor gezorgd, dat ik weer net zo rijk ben als vroeger... misschien nog rijker... En dat alles voor mij, een vrouw, die iedere avond ongeduldig op hem zat te wachten en gelukkig was, als hij thuiskwam. En als hij dan kwam, moe, afgemat, tevreden over wat hij tot stand had gebracht, waren zijn gedachten al weer bij de zorgen van de volgende dag... Nou ja... tenslotte ben ik ook moe geworden, omdat ik hem altijd bijna met geweld ertoe moest bewegen, teder voor me te zijn en mijn liefde te beantwoorden. De achting, het vertrouwen en de vriendschap van een man vormen op bepaalde momenten een belediging van de natuur... Jij hebt er profijt van getrokken en nu verwijt je mij die liefde en mijn verraad... Nu, omdat er gevaar dreigt en omdat je bang bent. Ik zie het toch, je bent bang! Maar wat heb jij eigenlijk te verliezen? Niets! Terwijl ik... *(bedekt haar gezicht met de handen)*

ANTONIO *(na een korte pauze)*: Je zegt dat ik rustig moet blijven... Maar als ik bang ben, dan is het uitsluitend om jou... en om je kinderen..

GIULIA *(heftig; bijna schreeuwend)*: Laat de kinderen er buiten...!

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto